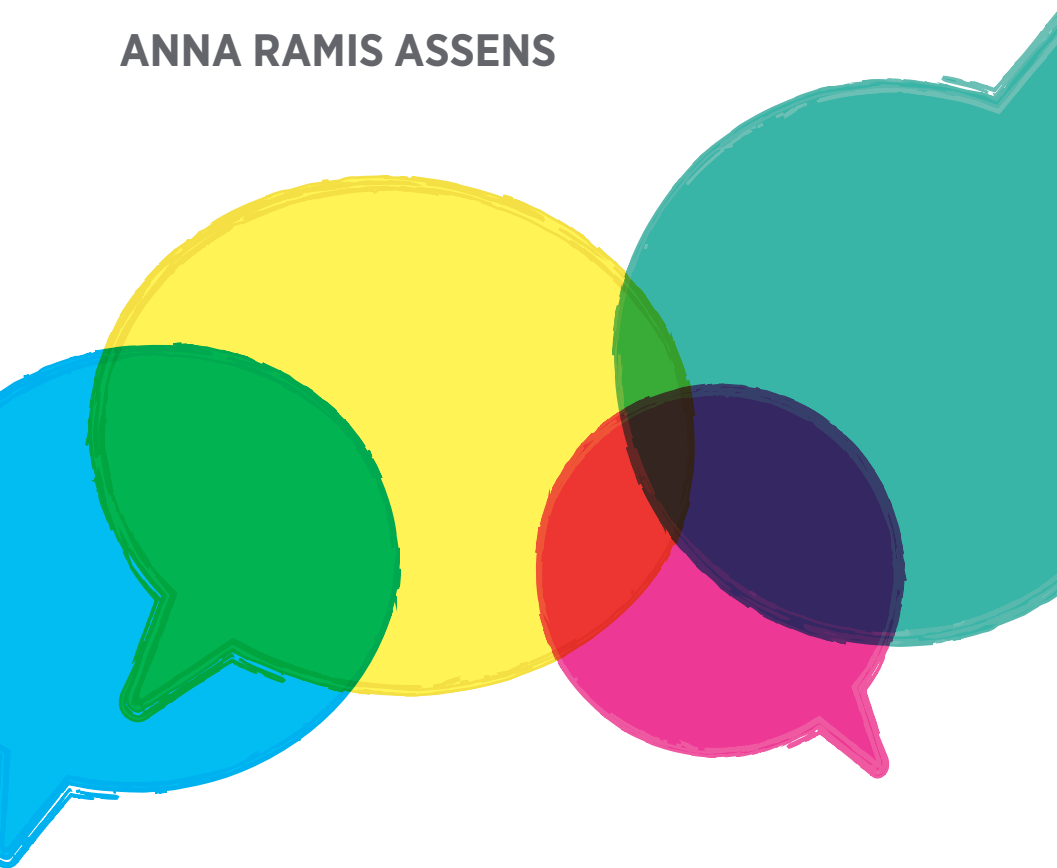

FAMÍLIES I MESTRES, ENTENDRE'NS PER EDUCAR

ANNA RAMIS ASSENS

EUMO EDITORIAL

FAMÍLIES I MESTRES, ENTENDRE'NS PER EDUCAR

ANNA RAMIS

Eumo Editorial

ÍNDEX

Introducció.....	11
Què hi trobareu, doncs, en aquest llibre?	14
1. LA CONFIANÇA. És tan difícil de construir?	17
Per què parlem de confiança?	18
Com definiríem <i>confiança</i> ?.....	21
La confiança en la relació família-escola	24
PERQUÈ ENS ENTENGUEM: criteris per construir confiança en àmbits educatius	28
2. LA COMUNICACIÓ EN LES RELACIONS.	
És possible entendre'ns	31
Què voldríem saber els pares i què mostra l'escola a les famílies	34
Les «ulleres de conèixer» en una nova relació	39
L'obertura del focus: l'escola s'obre a les famílies i els pares miren més enllà dels seus fills	44
PER PARLAR CLAR: criteris per posar a punt les eines comunicatives	49
3. L'ASSERTIVITAT. L'art de reconèixer l'altre,	
sense negar-te a tu mateix.....	53
L'estil comunicatiu inhibitor.....	57
L'estil comunicatiu agressiu	59
L'assertivitat per a una comunicació eficaç.....	62

L'escolta.....	63
L'empatia.....	64
Saber formular(-se) bones preguntes.....	65
L'agraïment i el sentit de l'humor.....	68
Els tres passos del procés assertiu.....	69
TOTS PODEM APRENDRE A COMUNICAR-NOS	
MILLOR: l'estil assertiu	77
 4. L'EFICIÈNCIA EMOCIONAL. Saber gestionar	
les entrevistes i les reunions	81
Com parlem de l'escola amb els nostres fills?	82
Les entrevistes pares-docents.....	86
Abans de l'entrevista	86
Durant l'entrevista.....	88
Les reunions de pares i mares	95
Abans de la reunió	95
Durant la reunió.....	96
Després de la reunió	98
Les situacions més difícils: quan les coses no van bé..	100
ANEM PER FEINA: criteris per a les reunions	
i les entrevistes.....	106
 5. INFORMA'T, PARTICIPA, COL·LABORA,	
IMPLICA'T: tu escull, no t'enganyis!	109
Informar-se de l'escola dels fills: del procés	
d'escolarització i dels processos i els resultats	
dels aprenentatges escolars dels fills.....	113
Quin tipus d'informació cal intercanviar entre les	
famílies i l'escola?	114
Intercanviar informació amb els docents dels fills	
per facilitar una millor educació.....	114
La privacitat o la intimitat de l'alumne i de la família	116

Un cas molt particular: els grups de whatsapp dels pares de l'escola.....	119
Una proposta de solució «reguladora» dels grups de whatsapp a l'escola.....	121
Participar en activitats de l'escola dels fills.....	123
Implicar-se i col·laborar en l'escola dels fills.....	129
Les escoles de pares, grups de formació-reflexió.....	135
Comprometre's en l'educació dels fills	137
EN LA DIVERSITAT HI HA POSSIBILITATS: criteris de relació per a famílies i escoles.....	139
 6. FEM POSSIBLE L'ESPERANÇA:	
Comptem amb tu!.....	141
Una relació de diàleg, no de discursos i comunicacions	143
Una relació de fidelitat, no d'èxit.....	148
Una relació de responsabilitat, no de culpabilisme.....	151
Una relació de paciència, no de presses.....	154
Una relació d'estima per allò «petit», no d'ambició per allò «gran»	157
Una relació de sintonia, no de distància.....	159
Una relació de cura, no de condemna	161
Una relació d'esperança, no de nostàlgia	163
Una relació de confiança, no d'optimisme cec	165
TOT AIXÒ TÉ UN SENTIT: criteris per fomentar la confiança i l'esperança des d'ara mateix.....	170
 Agraïments	173

INTRODUCCIÓ

La relació entre les famílies i l'escola, i encara més la relació entre els pares i els docents, és complexa. Tenim quelcom molt valuós en comú i, en lloc d'anar alhora, sovint ens situem de manera enfrontada. I no deixa de ser una contradicció, perquè l'objectiu que ens uneix és el mateix: procurar la millor educació per a les criatures.

Si sou pares i mares, quantes vegades heu sortit decebuts o sense haver entès ni la meitat del que us han explicat després d'una entrevista amb els mestres dels vostres fills? I els que sou docents, segurament heu sentit la frustració de quedar-vos esperant uns pares que no s'han presentat a la cita. Tots, famílies i mestres, hem viscut experiències de comunicacions fallides. Una relació tan delicada, i de la qual cal tenir tanta cura, no la podem deixar a mercè de la improvisació o a l'embat dels tòpics socials que només fan que es deteriori i s'espatlli fins a punts patològics.

De fet, ja hi ha molta literatura escrita sobre les relacions família-escola. La majoria dels textos s'han dedicat a analitzar-les en el camp sociològic i en el camp educatiu, a detectar l'origen dels problemes que generen i a comentar la deriva dels processos sorgits de les relacions mal viscudes. D'altres s'han centrat a descriure els espais i els instruments de relació que existeixen i a fer-ne un diagnòstic de salut relacional o d'utilitat participativa (si busqueu per biblioteques i llibreries podreu trobar molts llibres, tractats, tesis i articles sobre el Consell Escolar i les associacions de pares o de famílies, per exemple).

En aquest llibre hem volgut tractar el tema des de la perspectiva de les relacions entre pares i docents perquè ens adrecem a nosaltres mateixos: les persones que eduquem. A la pregunta: «Qui ha de canviar perquè la relació família-escola sigui més sana, més humana, millor?», responem: «Cadascú de nosaltres: tu i jo». Nosaltres: els pares i les mares, que tenim els fills escolaritzats. I nosaltres: els docents, que tenim alumnes en els centres educatius. Perquè tenim el motiu més potent per canviar: el que cadascú viu com a mare, pare o docent; i perquè la pròpia vida és el que cadascú té més a mà!

També ens referim a la relació família-escola perquè és el marc que fa possible i determina les relacions pares-docents, i ho fem de manera planera, sense grans citacions, sense propostes en l'àmbit macroeducatiu (tot i que estem convençuts que l'administració educativa també hi té la seva part de responsabilitat), per un motiu ben simple: l'eix a l'entorn del qual gira tot el llibre és la construcció de vincles de confiança entre pares i docents. I la confiança només és possible en l'àmbit de les persones concretes o dels grups propers, que som els qui podem promoure-la i gaudir dels seus beneficis.

Per això, en llegir, trobareu que tan aviat m'identifico amb els docents (*nosaltres, els mestres*) com amb els pares i les mares (*nosaltres, la família*), perquè uns i altres gaudim i patim amb aquestes relacions i és a les nostres mans, a les de tots, la possibilitat de millorar-les! Aquest llibre està escrit des del punt de vista d'un jo col·lectiu que s'identifica amb nosaltres, els qui eduquem.

Quan vull esmentar els centres educatius (del nivell que siguin, de vegades fins i tot als de l'educació no formal) acostumo a fer servir el terme *escola*. I quan em refereixo als qui treballen a les institucions educatives parlo de *docents*, perquè no vull fer servir el concepte d'*educadors* només per a ells, dei-

xant-ne fora els pares i les mares, que també ho són. De fet, m'agrada molt més *educadors* que *docents*, però des d'ara entendrem que els *docents* són una mena de subcategoria dels *educadors*, i que per tant els docents en som, d'educadors, però no som els únics! Pel que fa als pares i les mares, els esmentaré així mateix, o com a *família*.

Aquest llibre recull moltes reflexions sobre experiències, i propostes de millora, a l'abast dels pares i les mares i també dels mestres i els professors. Dir: «confieu els uns en els altres» seria massa senzill i força inútil, com en el cas d'aquell senador nord-americà que expliquen que va dir que el problema entre àrabs i israelians se solucionaria quan tots es comportessin com bons cristians. Hem defugit, doncs, els consells fàcils, aquells que vénen a dir als pares: «escolteu-vos l'escola i aneu d'acord amb els docents, que fa molts anys que s'hi dediquen i saben el que es fan»; i, als docents: «tingueu paciència amb els pares, que estan en una societat que ja no valora tant l'escola i ens hem de guanyar la seva aprovació». Ni pretenem fer propostes perquè els pares deixem de ser pares, ni perquè els docents deixem de ser professionals de l'educació.

L'objectiu és presentar la confiança com el paradigma de les relacions família-escola i pares-docents. Per tant, al llarg d'aquestes pàgines descriurem «components» de la confiança, que es poden «entrenar» separatament, i alguns de la desconfiança, que cal tenir identificats per eliminar-los. També analitzarem marcs o contextos on es dona la relació família-escola (les entrevistes amb els tutors dels fills, les entrades i sortides de l'escola, les reunions amb els docents o amb l'AMPA, els grups de whatsapp de pares i mares, els festivals escolars i les celebracions tradicionals...) que podem convertir en espais de confiança o en els quals, com a mínim, hem d'aprendre a reduir la desconfiança.

Al final de cada capítol trobareu consells i orientacions que poden semblar un punt màgics: obren canvis espectaculars en les relacions! Ara bé, només llegint-los, no funcionen; cal posar-los en pràctica i perseverar-hi, entrenar-se, no defallir i esforçar-s'hi. Molts ens porten pel camí de la comunicació asser-tiva, de l'empatia, del diàleg i de la resolució de conflictes.

Tot implica prendre consciència (nosaltres, els qui edu-quem) que tenim entre mans un procés molt valuós, tant per a les famílies, i per als nostres fills, com per als ciutadans, que volem una societat millor, més digna humanament parlant. Per això aquest llibre vol ser una eina de reflexió per trencar alguns tòpics i, alhora, un «manual d'entrenament» que indiqui bones praxis per incorporar al repertori de relacions entre pares i docents.

En definitiva, aquest llibre és una proclama en favor de la confiança entre docents i famílies com a mitjà per construir un futur millor.

Què hi trobareu, doncs, en aquest llibre?

Comencem constatant que les relacions família-escola són un fet, un procés ple d'oportunitats i de conflictes. I que, per començar, ens cal tenir a punt les eines comunicatives i relacionals necessàries. Per això en el primer capítol parlarem de la mirada, de l'obertura de focus, de les lents dels «prejudicis» i dels canals de sintonia entre pares i docents.

De l'estil comunicatiu que s'estableixi entre els dos col·lec-tius en depèn una bona part de l'èxit. I si hi ha un estil comuni-catiu que minimitzi els errors i les conseqüències negatives de la comunicació humana aquest és d'estil assertiu. D'això va el segon capítol.

Una altra bona part de l'èxit d'aquesta comunicació depèn del fet que tots (pares i docents) ens sapiguem preparar i situar com a adults responsables en els marcs més comuns de les relacions. Parlarem de l'eficiència emocional en les entrevistes i en les reunions, i dedicarem una atenció especial a la manera com parlem amb els nostres fills dels seus mestres i a com ens podem preparar per afrontar les circumstàncies més difícils: els expedients disciplinaris.

De la manera com el centre educatiu i els mateixos pares i mares entenguem i posem en pràctica les relacions i els estils comunicatius en els diferents àmbits (molts dels quals ja previstos en molts centres educatius), segons les nostres necessitats i possibilitats, en depèn la concreció d'un estil de comunitat educativa o un altre.

Finalment, per tancar la reflexió descriurem unes característiques que defineixen la sana relació que volem que s'estableixi entre les famílies i l'escola. I situarem la confiança com a àmbit necessari per educar.

Una darrera recomanació: si és possible, llegiu aquest llibre acompanyats. Feu-ho amb la parella, amb un grup de pares i mares, entre els mestres d'un cicle o en grups de pares i docents. Llegiu-ne un apartat, una anècdota, i atureu-vos per comentar-los, per pensar-hi en veu alta, per fer-ne conversa i establir diàleg. Segurament a partir de la lectura fareu bones reflexions i tot discutint-ho, identificant-vos-hi o fent-vos bons propòsits aprofundireu en el que us faci més falta. Estic convençuda que el diàleg és una de les millors eines de reflexió, i que l'experiència d'educar és molt millor si es pot compartir i reflexionar en grup (o en parella). Així que us animo a fer que el llibre sigui la meua veu a la vostra tertúlia. (Ja m'ho explicareu.)